

Forfatter: Heiberg, Johanne Luise

Titel: Udrag fra Et liv genoplevet i erindringen, Bind I 1812-42

Citation: Heiberg, Johanne Luise: "Et liv genoplevet i erindringen", i Heiberg, Johanne Luise: *Et liv genoplevet i erindringen*, udg. af Niels Birger Wamberg , Gyldendal, 1973-74., s. 66. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-heibfr01-shoot-idm139849789846704/facsimile.pdf> (tilgået 28. april 2024)

Anvendt udgave: Et liv genoplevet i erindringen

selv med største godmodighed mine tårer af med sit lommetørklæde, for at de andre ikke skulle se mig græde, når jeg gik, medens han klappede og trøstede mig på bedste måde.

Denne elskværdige mand, som i mit øvtige liv altid var mig en trofast og hengiven ven, har ofte i senere år erindret mig om mine sammenkomster, som bestod i, at han holdt en monolog, hvorpå han intet svar fik, og om hans megen ulejlighed med at tørre mine tårer og bringe mit sind i ro; og vi har da ret hjerteligt let ad disse ensformige scener. Hvor var jeg dog ulykkelig, når jeg gik denne pinlige gang til ham! Det forekom mig at være en dyb ydmygelse at skulle tale om penge, og denne følelse har jeg aldrig kunnet overvinde. Da jeg blev en voksen pige og havde gage, som hver måned skulle hentes på teaterkontoret, var dette mig en sådan plage, at jeg, lige til jeg blev gift, hvor altså min mand hentede den, endog hver gang betalte min broder en hel rigsdaler for at udføre dette ærinde. Heller ikke i mine ældre år kunne jeg komme ud af at begære mere, end direktionen af sig selv tilstod mig, og aldrig fandt jeg, at dette var for lidt for, hvad jeg præsterede. Da dette var en følelse, som var temmelig fremmed for de andre ved teatret, har jeg derimod ofte nydt godt af deres ufor nøjelighed og uden anmodning fra min side fået min gage forhøjet, fordi man fandt det ubilligt, at jeg var ringere stillet end andre, hvis tjeneste ikke var af den vigtighed som min.

MIN FØRSTE INDTRÆDELSE I SELSKABSLIVET

Mine små deklamationsnumre, udførelsen af Trine og andre barneroller skaffede mig en ven, som til sin død bevarede sit venskab for mig. Dette var kommandør Wulff, chef for Søkadetaka demiet, Shakespeares oversætter. Skuespiller Rosenkilde kom en dag og sagde, han ville føre mig ud til en familie, som meget ønskede at gøre mit bekendtskab. Da mine forældre hørte, hvem det var, blev de meget smigrede herover og gav mig lov til at gå med. Så vel kommandøren som hans frue og datter overøste mig med venlighed og indbød mig kort efter til et middagsselskab. Dette var første gang, jeg kom til en større dinér. Jeg gøs for at komme til at gøre noget upassende og turde ikke foretage mig noget eller

nyde noget af det rigt besatte bord, forinden jeg så, hvorledes andre af selskabet bar sig ad dermed. Denne følelse af uvidenhed med hensyn til selskabslivet og min store påpasselighed gjorde, at jeg virkelig intet upassende eller forkert foretog mig, så at jeg bagefter hørte mit nette og dannede væsen rose af husets folk og af de fremmede, der havde været tilstede hin middag, og som forundrede sig over, at jeg, der jo ikke havde haft lejlighed til at udvikle mig i denne retning, bar mig ad som en lille dame. Bevidstheden om min ukyndighed havde gjort mig forsigtig og varsom, og min naturlige ydmyghed bødede på resten. Denne familie viste mig i mange år den største kærlighed og opmærksomhed, og næsten ved enhver festlighed i deres elegante hus var jeg indbudt og endnu oftere i deres mindre kredse. Ideligt kom små billetter fra Wulff, skrevet som til en kær datter. Efter at være kommet der i huset i flere år hændte der sig en aften en forunderlig scene. Husets omgangskreds var af det såkaldte højere og finere selskab, egentlig hofcirkelen fra Frederik den Sjettes hof. En aften skulle Wulffs have en af deres store soirer! Jeg blev indbudt og kom. I den store, oplyste sal sad alle damerne, som brug var, i en halvkreds, herrene gik omkring. Ved min indtrædelse kom værten og værtinde imod mig på deres sædvanlige venlige måde, og fruven anviste mig en plads i hin damerække. Jeg kom til at sidde ved siden af en af Københavns bekendte damer, bemærket for sit toilette – om end dette nærmest var, hvad der i et fransk stykke betegnes som bomuldsfløj – men tillige bekendt for at være en taktløs og ingenlunde godmodig gås. Denne dame blev så ubehagelig berørt ved, at min ringhed kom hende så nær, at hun øjeblikkeligt rejste sig op og forlod damerækken, idet hun temmelig klart gav tilkende, at min nærhed var grunden hertil. Jeg med mit ømfindtilige sind forstod straks, at min nærværelse i denne fornemme kreds havde stødt hende. Blødet for mig til hovedet og til hjertet – men i samme øjeblik kom værtinden og med hende næsten alle damerne og herrene, der alle havde bemærket damens [om man forresten kan kalde hende således] adfærd, hen til mig og gjorde mig en kur, som på den ene side forhøjede min forlegenhed, men på den anden hjalp på den ydmygelse, jeg følte. J. L. Heiberg, der ligeledes var indbudt, kom netop ind ad døren i det øjeblik, da alle flokkedes omkring mig. Han ytrede nogle dage efter: »De så

ud forleden hos Wulffs som en ung fyrstinde, hvem alle bragte deres hylding.« Ikke da, men en del år efter, fortalte jeg ham årsagen til denne hylding. Inden jeg hin aften tog bort, bad fru Wulff mig på det indstændigste at komme og spise hos dem næste midtdag. Forblømmet slog hun på det passerede og sluttede med at sige: »Jeg lover Dem, at De aldrig mere skal træffe sammen med denne dame hos os,« og forsikrede mig, at alle havde takket hende og Wulff, fordi de havde givet dem lejlighed til at gøre mit bekendtskab. Men forunderligt går det ofte til i verden. Samme dame, der hin aften stødtes over at være i selskab med en lille beskeden pige, har senere ofte gjort sig al umage for at komme i nærmere berøring med mig, naturligvis uden nytte. [At det var min stilling ved teatret, der stødte hende, kan jeg næppe tro; thi samme dame stod selv i et meget bekendt og intimt forhold til en af vore skuespillere. Så det kan ikke have været standen, der stødte hende, så meget mindre som hendes egen fader engang havde hørt til samme stand.]

I dette hus kom jeg nu ideligt, både i de små og store selskaber, og det kunne ikke være uden indflydelse på min selskabelige dannelse at komme i berøring med så mange og så forskellige mennesker, som her forsamledes. Iblandt de mange fester, som jeg her deltog i, havde man også, nogle år senere, i julen arrangeret en, hvor vi skulle spille komedie. Der blev givet Holbergs »Julestue« og et lille fransk stykke, som Heiberg havde oversat for teatret, og hvori han her hos Wulffs selv udførte en hovedrolle. Stykkerne blev spillede af husets omgangsvenner, herrer og damer. Blandt dem, som deltog deri, var jeg den eneste, hvis fag det var at udøve skuespilkunsten; og jeg var – uden al påtagen beskedenhed – den sletteste af dem alle; og det var ikke så forunderligt. Det er en egen uhyggelig følelse at lege med det, som man er vant til at betragte med største alvor. Men for at denne alvor kan indtræde, må der først og fornemmelig være en uoverstigelig kløft imellem publikum og skuespilleren; det er den, som lamperækken tilvejebringer på et teater; den adskiller disse to verdener, den virkelige og den ideale, og det er derfor ret betegnende, at medens den ideale stråler i fuld belysning, holdes den virkelige i dunkelhed under fremstillingen og træder således i skygge for hin. I den private komedie er begge lige meget oplyste, og det mystiske,